

IMPACTUL CORUPȚIEI ASUPRA CALITĂȚII GUVERNĂȚIEI PUBLICE ÎN ȚĂRILE DE EST ALE UNIUNII EUROPENE ȘI REPUBLICA MOLDOVA

¹N.MUNTEAN, ²I. MUNTEAN

¹Academia de Studii Economice din Moldova

²Universitatea Agrară de Stat din Moldova

Abstract. This paper aims to highlight the issue of corruption and the main generating causes in the Eastern European Union countries and Republic of Moldova for the period 2012-2017. Descriptive analyses performed on our sample confirm the causal relationship that are document in literature research. It is about the relationship between corruption on the one hand and public governance on the other hand. Thus, we find that eastern European Union countries belonging to the former Communist bloc and the Republic of Moldova as a country from the former communist bloc U.R.S.S. face the highest levels of corruption. These countries face in the same time both the lowest level of public governance efficiency. The conclusion of the article highlight some anti-corruption measures designed more pronounced to promote the increase of public confidence in the justice and administration in the Member States.

Key words: Corruption, public governance, European Union, Republic of Moldova
Jell Classification: K22, H83

INTRODUCERE

Corupția este un fenomen care a apărut din cele mai vechi timpuri. Este considerată cea mai gravă și cea mai răspândită formă de comportament, în special în ceea ce privește administrarea afacerilor publice (Conseil de l' Europe, 1996, p.78). Concomitent definiția dată de Banca Mondială prevede că, "*corupția este întrebuințarea ilegală a resurselor publice în scopul unui câștig personal*". În același mod Transparency International (2015) definește corupția ca fiind "*abuzul de putere în scopul de a obține beneficii în folosul propriu.*"

Deci, corupția subminează guvernarea democratică și statul de drept, influențează negativ dezvoltarea economică fiind un impediment pentru creșterea investițiilor și creșterea economică (Mauro, 1995). În zilele noastre, corupția este fenomen extrem de complex, putând fi abordat din diferite puncte de vedere: economic, juridic, sociologic, filozofic, etic etc. (Cârjaliu, 2009). În Republica Moldova corupția este percepută drept una din cele mai mari probleme a societății.

Numeroase studii vin să evidențieze și analizeze cauzele corupției cu scopul de a identifica și căile de contracarare în lupta împotriva sa. Printre cauzele acestui fenomen sunt identificate în primul rând cauze economico-juridice cum ar fi: un nivel redus de dezvoltare al economiei coroborat cu un nivel de trai redus al populației, birocrăția excesivă, lipsa de transparență a administrației, legislația stufoasă și ambiguă, lipsa unor pârghii eficiente de control, o presiune fiscală accentuată.

Totuși, în majoritatea studiilor de specialitate Guvernanța publică deficitară este evidențiată ca fiind printre cauzele prioritare ale corupției (Kirchler 2007, Torgler și Schneider 2007, Park & Blenkinsopp 2011). O guvernare publică eficientă oferă o încredere ridicată a antreprenorilor în instituțiile de guvernare, și prin urmare aceștia nu ar mai fi interesați să trișeze statul prin mituirea funcționarilor publici în scopul de a evita plata impozitelor și taxelor ((Torgler & Schneider 2007).

Printre cauzele corupției se află și nivelul de trai scăzut, numeroase studii confirmând o corelație pozitivă puternică între cele două variabile. La acestea se mai adaugă și alte studii care evidențiază rolul determinant al factorilor socio-culturali în predilecția de a desfășura acte de corupție și ne referim aici la reducerea autorității statului, reducerea încrederii populației în instituțiile statului, cultură, religie, sex. Factorii politici influențează de asemenea procesul de corupție, politicul facilitând sau, după caz obstrucționând, o administrare eficientă a bunului public și pe această cale deschiderea canalelor de scurgere banului public în economia subterană.

Studiul respectiv are drept scop de a dezvălui problematica corupției și a cauzelor principale generatoare la nivelul țărilor din spațiul țărilor de Est ale Uniunii Europene, prin comparație cu Republica Moldova, pentru perioada 2012-2017.

MATERIAL ȘI METODĂ

Pentru calculul nivelului corupției, vom apela la datele oferite de organismul Transparency International. La nivel internațional, acest organism declară război corupției, venind cu statistici privind corupția în întreaga lume precum și cu soluții de contracarare. În fiecare an, sunt analizate țările cu privire la modul de manifestare a corupției în sectoarele lor publice. Transparency International calculează nivelul de corupție pentru un număr de 180 de țări cu ajutorul unui index al percepției asupra corupției din sectorul public. În spatele acestor numere se află realitatea zilnică a oamenilor ce trăiesc în aceste țări. Indicele nu poate surprinde frustrarea individuală a realității, dar captează opiniile furnizate de analiști, oameni de afaceri și experți din țările din întreaga lume. Scorurile variază de la 0 (extrem de corupt) la 100 (foarte curat). În figura 1, examinăm țările de Est ale Uniunii Europene, incluzând spre comparație și Republica Moldova, cu reliefaarea locurilor ocupate de acestea în topul mondial. Ordinea de ierarhizare se realizează de la 1 (reprezentând țara cu cel mai scăzut nivel al corupției) la 180 (țara cu cel mai înalt nivel de corupție). Nivelul mediu al corupției pentru perioada 2012 -2017, a fost determinat ca medie aritmetică simplă.

Pentru a putea măsura calitatea guvernării publice vom apela la trei dimensiuni ale acesteia, așa cum sunt ele determinate de Banca Mondială și anume: Eficiența guvernării (Government Effectiveness), Calitatea reglementării (Regulatory Quality) și Statul de drept (Rule of law). Pentru fiecare dimensiune Banca Mondială calculează scoruri care variază pe o scală de la 0 (slab) la 1 (puternic) în performanță de guvernare. Astfel, indicatorul Calitatea guvernării a fost calculat ca sumă a acestor trei scoruri, iar cel mediu pentru perioada 2012 -2017, a fost determinat ca medie aritmetică simplă.

Indicatorul eficiența guvernării, așa cum este acesta reflectat de Banca Mondială reflectă percepția populației privind calitatea serviciilor publice și gradul de independență față de presiunile politice, calitatea politicilor formulate de guvern precum și credibilitatea angajamentului asumat de acesta privind adoptarea acestor politici.

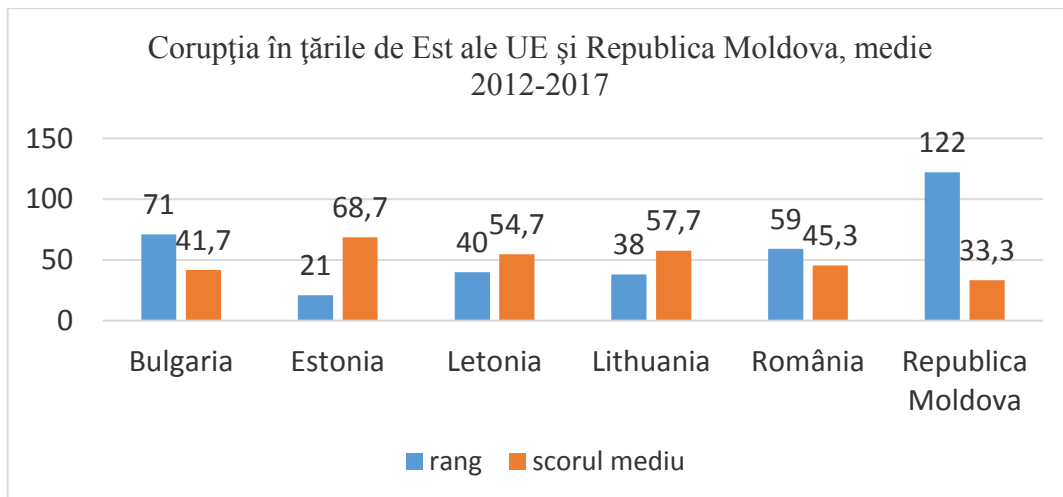
Calitatea reglementărilor surprinde percepții asupra capacității guvernului de a formula și implementa politici solide și reglementări care să promoveze și să stimuleze dezvoltarea sectorului privat (include și percepții ale presiunii fiscale impuse de reglementările excesive).

Indicatorul statul de drept, așa cum este acesta reflectat de Banca Mondială reflectă măsura în care agenții au încredere și respectă regulile societății, și, în special, calitatea de executare a contractelor, drepturile de proprietate, poliția, și instanțele de judecată, precum și probabilitatea de crimă și violență (Achim, 2016).

Eșantionul de date este format din 6 țări, respectiv 5 țări membre ale Uniunii Europene și Republica Moldova, țară non-membră a Uniunii Europene dar care urmărește să atingă cerințele solicitate de aderare. Perioada de analiză este 2012-2016 iar metodele folosite constau în utilizarea unor statistici descriptive care sunt apoi supuse analize calitative și cantitative, prin efectuarea de comparații în timp și în spațiu.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

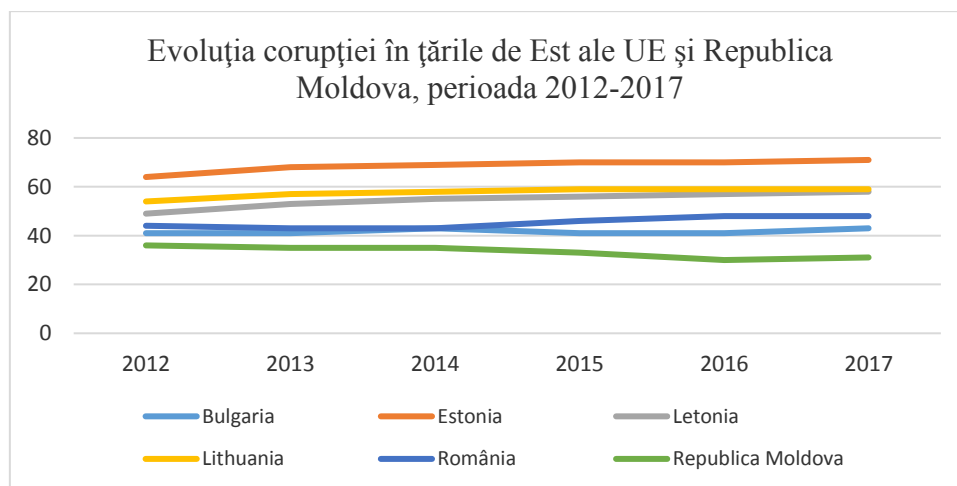
Analizând datele din figura 1, putem constata că la nivelul perioadei analizate, Bulgaria are cel mai ridicat nivel al corupției în sectorul public între țările de Est ale Uniunii Europene, urmată apoi de România, fiind clasificată de asemenea pe locul 71 din cele 180 de țări luate în studiu, cu un scor mediu de 41,7 puncte pentru perioada 2012-2017. Republica Moldova, se află pe un loc 122, având un nivel al corupției cu mult peste țările de Est ale Uniunii Europene, scorul mediu situându-se la nivel de 33,3 puncte pe parcursul perioadei analizate. La polul opus, cu nivelul cel mai redus de corupție din țările de Est ale Uniunii Europene, se află Estonia, care în anul 2017 ocupa locul 21 din cele 180 de țări, cu un scor mediu de 68,7 puncte.

Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor Transparency International 2012-2017

Figura 1: Rangul și scorul mediu al corupției în țările de Est ale UE și Republica Moldova

Privind în dinamică, pentru perioada 2012-2017, nivelul corupției în Republica Moldova, înregistrează nivele fluctuante, fiind înregistrat un minim în anul 2012 și un maxim în anul 2016, depășind cu mult media la nivelul țărilor de Est ale UE (Fig. 2). Per ansamblu, în ciuda măsurilor anticorupție adoptate, nivelul corupției în Republica Moldova pare să înregistreze un trend general descendent.

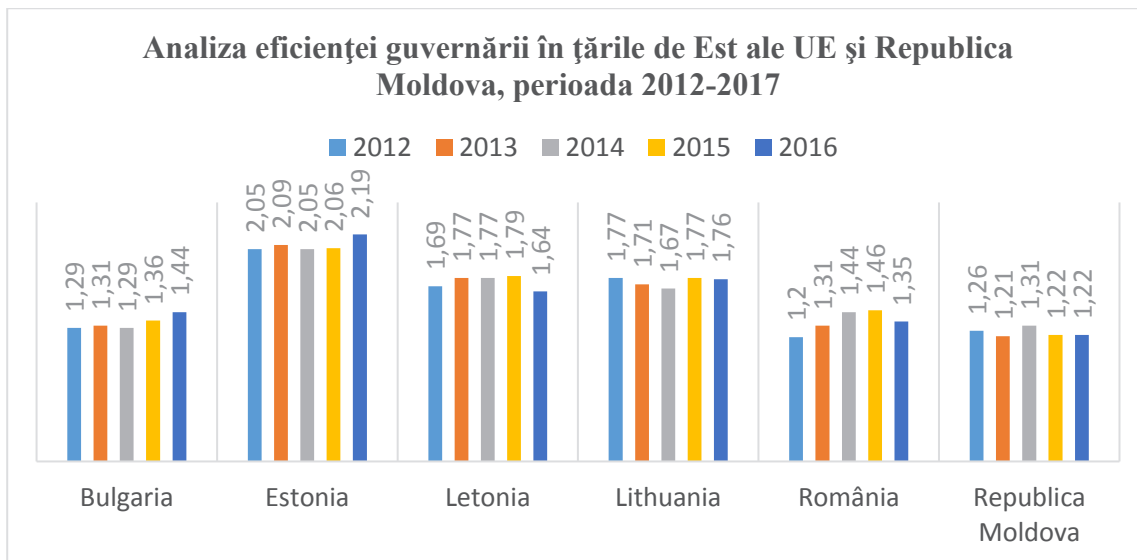

Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor Transparency International 2012-2017

Figura 2: Evoluția nivelului corupției în țările de Est ale Uniunii Europene și Republica Moldova

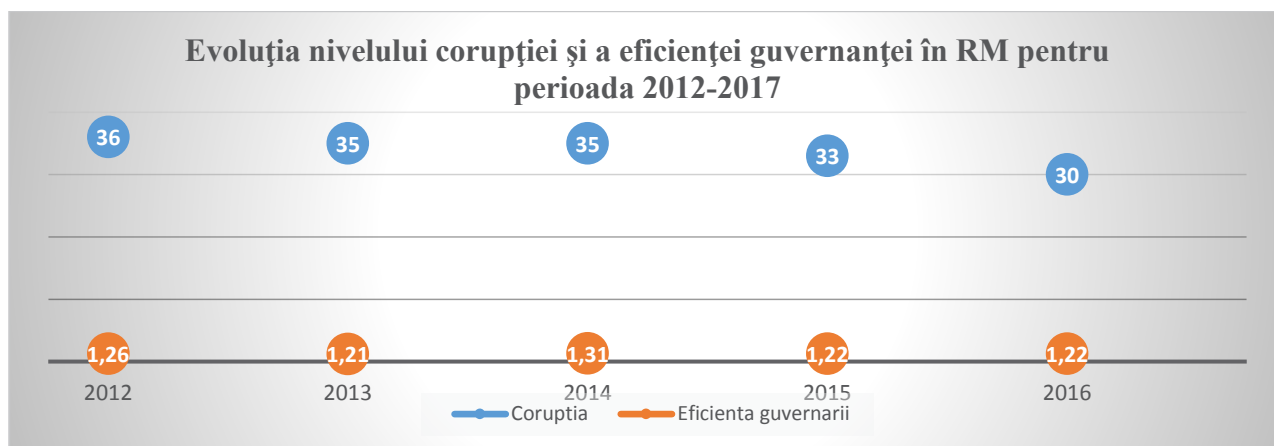
Din figura 3 putem constata că, la nivelul perioadei analizate, cea mai redusă eficiență a guvernării publice o are România. Aceasta este urmată de Bulgaria. La polul opus, cu cea mai eficientă guvernare publică, se situează din nou Estonia. Republica Moldova înregistrează un nivel extrem de redus al eficienței guvernării publice, între țările analizate.

Astfel, în figura 4 vom încerca să contrapunem evoluția nivelului de corupție cu cel al eficienței de guvernare în Republica Moldova. Dacă eficiența guvernării pe parcursul perioadei 2012-2016, deși este una extrem de redusă, practic nu se modifică, atunci nivelul corupției este unul ascendent, crește de la an la an.

Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor World Bank 2012-2016

Figura 3: Evoluția eficienței guvernării în țările de Est ale UE și Republica Moldova

Sursa: prelucrări proprii pe baza datelor World Bank 2012-2016

Figura 4: Evoluția corupției și a eficienței guvernării în RM, perioada 2012-2016

O altă estimare des utilizată relevă că costurile corupției se ridică la 5% din PIB-l mondial. Reieșind din această estimare și acceptând că există o legătură directă dintre Indicele de Percepție a Corupției și pierderile din actele de corupție, pentru Moldova pierderile ar constitui circa 8,7% din PIB. În aceste condiții, pierderea totală pentru anul 2016 se ridică la 11,8 miliarde lei. Această sumă depășește toate cheltuielile din 2016 pentru toți pensionarii și pentru indemnizațiile de asistență socială. De asemenea, o estimare mai recentă efectuată pe țările din UE sugerează că pierderile globale pe țările din UE sunt în intervalul 4,9% – 6,3% din PIB-ul global al UE-28. Iar, pentru astfel de țări ca Romania costul corupției (în baza indicelui IPC) ar fi de circa 15,6% din PIB, Bulgaria 14,22%, Letonia 13,16%. În aceste condiții, ținând cont de condițiile relativ similare a acestor țări cu situația din Republica Moldova se poate presupune că pierderile totale din corupție ar fi cel puțin de 13% din PIB sau 17,7 miliarde lei în 2016 (Dumitru Budianschi, 2017).

CONCLUZII

Corupția este un fenomen generalizat care afectează economiile din întreaga lume și, în ciuda eforturilor asidue angajate în lupta anticorupție, volumul acestuia înregistrează un trend ascendent. Literatura de specialitate identifică printre cauzele majore ale corupției guvernanta publică deficitară. Apelând la rezultatele studiilor empirice consacrate de literatura de specialitate, lucrarea de față își propune să treacă în revistă problematica corupției și a cauzelor principale generatoare la nivelul țărilor din spațiul de Est al Uniunii Europene, prin comparație cu Republica Moldova, pentru perioada

2012-2017. Analizele descriptive efectuate pentru eșantionul studiat confirmă aceste rapoarte de cauzalitate consacrate de literatură de specialitate. Astfel, constatăm că țările de Est ale Uniunii Europene aparținând fostului bloc comunist precum și Republica Moldova, ca țară din fostul bloc communist U.R.S.S. se confruntă cu cele mai mari nivele ale corupției. Aceste țări înregistrează în același timp și un nivel foarte redus al eficienței guvernantei publice. Totuși, cele mai bune rezultate au fost înregistrate de Estonia (Achim, 2016).

Explicațiile constau în greua moștenire ce a lăsat-o comunismul asupra acestor țări, caracterizate printr-o guvernanta publică care mai are încă multe de învățat pentru a atinge adevăratele valori ale democrației, aspect care se răsfrânge și asupra nivelului de trai redus al populației acestor țări. În cadrul organismelor publice, mecanismele de control joacă un rol important atât pentru prevenirea, cât și pentru detectarea cazurilor de corupție. De asemenea țările membre trebuie să promoveze mult mai accentuat creșterea încrederii publicului în justiție și administrație, și nu în ultimul rând implicarea societății civile în procesele decizionale. Declararea averilor funcționarilor public, elaborarea de norme referitoare la conflictele de interese, creșterea rolului curții de conturi în impulsivarea reformelor anticorupție, identificarea clară a răspunderii funcționarilor aleși pentru fapte de corupție și stabilirea unei definiții clare armonizate la nivelul UE „funcționarului public” precum și stabilirea unui cadru legal sistem de finanțare a partidelor politice bine reglementat și transparent sunt doar câteva dintre măsurile anticorupție identificate inclusive de Comisia Europeană (COM(2014)).

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. ACHIM, M., BORLEA, S., MUNTEAN, N., 2016. Corupția, guvernanta publică și bunăstarea economică în țările Uniunii Europene și Republica Moldova, Paradigma contabilității și auditului: realități naționale, tendințe regionale și internaționale, conferință științifică internațională (5 ; 2016 ; Chișinău).
2. CÂRJALIU, C. 2009. Accepțiuni și sensuri ale noțiunii de corupție, Revista de Studii Juridice Universitare, nr. 3-4.
3. COM(2014) 38 RAPORT AL COMISIEI CĂTRE CONSILIU ȘI PARLAMENTUL EUROPEAN RAPORTUL ANTICORUPȚIE AL UE, Bruxelles, 3.2.2014.
4. Conseil de l' Europe, 1996, Programme d'action la corruption adopté par le Comité des Ministres, Strasbourg, 1996.
5. DE ROSA, D., GOOROOCHURN, N., GORG, H., 2010. Corruption and productivity: firm-level evidence from the BEEPS Survey. Kiel Working Paper No. 1632.
6. Dumitru BUDIANSCHI, 2017. Costul corupției în Republica Moldova și cine îl suportă. Comentariu analitic, 17 noiembrie 2017.
7. HUSTED, B.W. 1999. Wealth, Culture, and Corruption, Journal of International Business Studies, 30(2), 339-59.
8. KIRCHLER, E. 2007. The Economic Psychology of Tax Behavior. Cambridge University Press, Cambridge, England.
9. MAURO, P. 1995. Corruption and Growth., The Quarterly Journal of Economics, 110(3), 681-712.
10. PALDAM, M.; GUNDLACH, E. (2009). The transition of corruption: From poverty to honesty, Economic Letters 103, 146-148.
11. PARK, H., BLENKINSOPP, J. (2011). The role of transparency and trust in the relationship between corruption and citizen satisfaction, Review of Administrative Science 77(2), 254-274
12. TORGLER, B. 2007. Tax Compliance and Tax Morale: A Theoretical and Empirical Analysis. Edward Elgar Publishing.
13. Torgler, B.; Schneider, F. (2007). The Impact of Tax Morale and Institutional Quality on the Shadow Economy. IZA Discussion Paper.
14. Treisman, D., 2000. The causes of corruption: a cross-national study. Journal of Public Economics 76, 399-457.
15. Transparency International, <https://www.transparency.org/country/> , accesat la data de Septembrie 2017
16. Word Bank, <http://data.worldbank.org/indicator>, accesat la data de Septembrie 2017